

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАННЯ МЕДИЧНОЇ БІОЛОГІЇ У ВИЩИХ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ

*О.В. Романенко, В.М. Грінкевич
м. Київ, Україна*

Ми живемо в епоху модернізації освіти, коли здійснюється перехід до нових стандартів, програм, підручників. Суть реформування вищої освіти в Україні полягає в інтеграції її до Європейського простору через створення єдиної системи кредитних одиниць оцінювання ECTS, в результаті чого національні дипломи вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації в межах європейського простору стають взаємовизнаними. У зв'язку з цим життя вимагає створення кардинально нової системи вищої освіти із запровадженням новітніх технологій, що відповідають міжнародним критеріям і вимогам.

На першому плані – підвищення якості професійної підготовки майбутніх медиків шляхом формування у них мотивації до навчальної діяльності. Тому сучасний навчально-виховний процес, на наш погляд, у вищому навчальному закладі повинен бути орієнтований на вдосконалення самостійної діяльності студента щодо здобуття знань.

Предмет «Медична біологія» належить до фундаментальних дисциплін науково-природничого циклу, що вивчаються на першому курсі вищих медичних навчальних закладів IV рівня акредитації, і створюють підґрунтя для подальшого вивчення клінічних дисциплін. У процесі навчання, а саме на практичних заняттях, під час аудиторної і позааудиторної роботи, відбувається взаємодія викладача зі студентами з метою засвоєння останніми наукових знань, набуття вмінь, навичок, що сприяє всебічному загальному гармонійному розвитку майбутніх лікарів. Знання та вміння, що формуються у студентів в процесі навчання, знаходяться в складній залежності, взаємодоповнюють одне одного і забезпечують найкраще протікання будь-якої діяльності, у тому числі майбутньої професійної діяльності студентів-медиків.

Успіх процесу формування навичок у студентів, на наш погляд, залежить від ряду умов:

Перша умова - чіткість сформульованої мети. Студенти повинні навчитись усвідомлювати, який результат вони мають отримати у кінці вивчення тієї чи іншої теми в цілому та по окремим її розділам.

Друга умова - планування діяльності, усвідомлення способу її виконання. Планування дає можливість краще усвідомити мету своєї роботи, продумати послідовність її виконання та ключові моменти, уявити собі продукт або результат праці. Студент вчиться планувати свою діяльність, спочатку користуючись запропонованим викладачем алгоритмом, а потім самостійно знаходить способи вирішення завдань і ситуаційних задач. Викладач на цьому етапі роботи виконує роль не керівника, наставника і помічника, а скоріше консультанта. Цей етап роботи передбачає обмін знаннями, ідеями, способами діяльності тощо (так зване інтерактивне навчання). Студент висуває та відстоює власну позицію (вона може змінюватись під впливом аргументів викладача, або опонентів, у ролі яких виступають інші студенти).

Третя умова – контроль (а згодом самоконтроль), який здійснюється як у кінці роботи, так і в її процесі. Одним із дієвих та ефективних засобів контролю знань студентів є тестові завдання ситуативного характеру [1, с.101]. Опрацювання студентом якнайбільше тестів по конкретній темі, з одного боку дає йому можливість систематизувати і узагальнити рівень засвоєних знань, а з іншого, - є одним з етапів підготовки до складання ліцензійного інтегрованого іспиту «Крок – 1. Загальна лікарська підготовка» та «Крок – 1. Стоматологія» [1, с.9 2, с.10]. Викладач здійснює контроль, виправляє помилки, коректує діяльність студента. Це дає можливість усвідомити студенту, чи правильно протікає навчання, виявити недоліки, помилки та позитивні моменти своєї роботи. Робота викладача природничих дисциплін передбачає багатогранну діяльність щодо аналізу дій студента, тому сучасний педагог повинен володіти різноманітними методичними прийомами і мати фундаментальну

психолого-педагогічну підготовку.

Четверта умова – кінцева оцінка діяльності. Головним показником того, що студент оволодів навичками, є результат його роботи, тобто досягнення ним мети. Систематичне, а не випадкове, досягнення високих результатів, пов'язане зі швидкістю і якістю виконання роботи. Слід зазначити, що на формування навичок впливають індивідуальні особливості студента, зокрема, його відношення до навчального процесу. Важко сформувані вміння і навички у студента, котрий вважає, що відповідні знання з медичної біології не знадобляться у його майбутній професійній діяльності.

Одним з основних чинників, що впливає на якість освіти, є навчально-методичне забезпечення навчального процесу. З метою його організації та оптимізації, на кафедрі біології широко використовуються, крім традиційних підручників, створені нещодавно колективом досвідчених викладачів кафедри посібники для практичних занять з медичної біології для студентів-медиків (українською та англійською мовами) і студентів-фармацевтів (українською мовою) [4-6].

Сучасне викладання природничих дисциплін у вищих медичних закладах не можна уявити без впровадження у навчальний процес інноваційних освітніх технологій. Мета інноваційних технологій освіти – навчити студента знаходити творчі способи вирішення життєво важливих проблем, що постають перед ним. Викладачу використання новітніх технологій дозволяє активно мислити, проявляти креативність, підтримувати високий рівень майстерності.

Підвищити рівень своєї професійної компетенції студент може через доступ до відповідних ресурсів, використання яких передбачено в навчальному плані вузу. Для підвищення якості навчання студентами активно використовується мережа Інтернет, де можна знайти електронні варіанти підручників, посібників, лекцій тощо. Крім того, викладачі і студенти мають відкритий доступ до електронних варіантів статей багатьох закордонних наукових журналів, що дозволяє постійно поповнювати свої знання з дисципліни сучасними експериментальними даними. Нові інформаційні інтернет-технології та телекомунікаційні технології багатофункціональні і універсальні. З одного боку, їх використання допомагає студенту правильно організувати свій час у рамках навчання у вищому медичному навчальному закладі, з іншого - передбачає впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів, засобів для досягнення високих результатів.

Таким чином, забезпечити якість підготовки майбутнього спеціаліста на рівні міжнародних стандартів можливо, поєднавши традиційні методи навчання з інноваційними технологіями, викликавши тим самим зацікавленість до дисципліни, мотивацію до навчання і активізувавши пізнавальну діяльність студента.

Література

1. Збірник завдань для підготовки до тестового екзамену з природничо-наукових дисциплін «Крок 1. Загальна лікарська підготовка» / [В.Ф. Москаленко, О.П. Волосовець, І.Є. Булах та ін.]; за ред. В.Ф. Москаленка, О.П. Волосовця, І.Є. Булаха та ін. – К.: Медицина, 2004. - 368с.
2. Збірник завдань для підготовки до тестового екзамену з природничо-наукових дисциплін «Крок 1. Стоматологія» / [В.Ф. Москаленко, О.П. Волосовець, І.Є. Булах та ін.]; за ред. В.Ф. Москаленка, О.П. Волосовця, І.Є. Булаха та ін. – К.: Медицина, 2004. - 312с.
3. Романенко О.В. Компетенції викладача біології як основа навчання студента-медика / О.В. Романенко, В.М. Грінкевич // Управлінські компетенції викладача вищої школи: матер. міжнар. наук.-практ. конф, Київ, 14-15 березня 2013 р. / Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова. – С.100-101.
4. Романенко О.В. Біологія: Посібник з практичних занять / О.В. Романенко, М.Г. Кравчук, В.М. Грінкевич та ін.; за ред. О.В. Романенка. – К.: Медицина, 2006. – 176с.
5. Романенко О.В. Медична біологія: посібник з практичних занять / О.В. Романенко, М.Г. Кравчук, В.М. Грінкевич та ін.; за ред. О.В. Романенка. – К.: Здоров'я, 2005. – 372с.
6. Romanenko O.V. Medical biology: The study guide of the practical classes course / O.V.

Romanenko, O.V. Golovchenko, M.G. Kravchuk, V.M. Grinkevych; Edited by O.V. Romanenko. – K. : Medicine, 2008. – 304 p.

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ТА ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ

*Л.М. Ростовцева, Ю.П. Кращенко, А.Д. Шкодiна
м. Полтава, Україна*

Серед інноваційних форм роботи з учнями важливе значення має науково-дослідна робота. Сучасний учитель-професіонал не тільки сам стає дослідником, а й організовує дослідницьку діяльність школярів, яка допомагає розвинути пізнавальну активність учнів, їх творчі здібності.

Досвід показує, що для ефективної організації науково-дослідної роботи учителю необхідно вирішити такі питання:

- 1) виокремити серед колективу школярів учнів, які зацікавлені даним предметом, мають відповідний рівень підготовки і здібності до виконання конкретних завдань;
- 2) підібрати тему, яка зацікавить учня і буде актуальною в даному регіоні;
- 3) захопити учня ідеєю до самореалізації;
- 4) навчити виконавця працювати з науковою літературою, засобами масової інформації з використанням логічних методів «аналіз» і «синтез».

Важливим фактором при виконанні науково-дослідної роботи є володіння комп'ютерною технікою, програмним забезпеченням, навичками друкування тексту, підготовкою презентації тощо.

Практика показує, що багато учнів мають занижену самооцінку, вважають, що такий вид діяльності не для них. Вони мають середній або достатній рівень знань з даного предмету, часто не вміють себе організувати, сконцентрувати увагу на головному, швидко стомлюються, не бачать перспективних ліній: близьких і далеких.

І тут завдання вчителя чи наукового керівника пробудити інтерес в учня до предмета, зокрема хімії, орієнтувати на кінцевий результат науково-дослідної роботи.

Водночас треба наголосити, що така робота вимагає таких якостей від виконавця якот: наполегливість у досягненні мети, витримки, терпіння, бо роботу доводиться переписувати декілька раз, умінь проведення хімічного експерименту не тільки в стаціонарних, а якщо потрібно, то і в польових умовах.

Учні часто губляться серед великої кількості зібраного матеріалу з даної теми, не вміє його систематизувати, виділити головне. Вчасна допомога вчителя чи наукового керівника повинна бути направлена, щоб не допустити зневіри у свої сили, розпачу і в кінцевому результаті відмови від роботи.

Науково-дослідну роботу з хімії можуть виконувати учні 8-9 класів, якщо вчитель використовує випереджаюче навчання. Так науково-дослідна робота «Особливості складу та видобування вуглеводневої сировини в Полтавському регіоні» вимагала від учениці 9-го класу Шкодiної Анастасії знання теми «Природні джерела вуглеводнів», яка вивчається в даному класі в другому семестрі.

Розвитку пізнавальної активності і творчих здібностей учениці сприяла дослідницька робота з вивчення складу нафти та природного газу Полтавського регіону, яка проводилася в різних установах з використанням приладів: хроматографа, АРНС-1, спектроскан S. Ця робота вимагала навичок користуватися різними приладами, проведення хімічного експерименту, умінь спостерігати і робити правильні висновки. Ученицею був зібраний досить цікавий матеріал і здійснено новий підхід до розв'язання проблем кореляції складу вуглеводневої сировини та способів її видобування.

Це дало можливість для формування таких висновків:

1. На основі аналізу літературних джерел дана загальна характеристика складу вуглеводневої сировини: природного і супутнього нафтового газів, газоконденсату, нафти.